

Sermaye Kaybı - Borca Batık Olma Şartlarında İyileştirme Düzenlemesi

20 Eylül tarihli Dünya Gazetesinde yayımlanan “Sermaye Şirketlerinde Borca Batıklık Durumu Ve Yeni Düzenlemeler” başlıklı yazımızda açıklandığı üzere; 6102 sayılı **Türk Ticaret Kanunu**’nun Anonim Şirketlerle ilgili **Yönetim Kuruluna** ilişkin düzenlemeler arasında, “**Görevler ve yetkiler**” başlığı altında yer alan **376.** maddesinde; “**sermayenin kaybı, borca batık olma durumu**” ve bu durumda yönetim kurulunun yapması gerekenler açıklanmıştır. Anılan madde hükmünün uygulamasına ilişkin **usul** ve **esasları** belirleyen ve Ticaret Bakanlığınca hazırlanan **Tebliğ** de 15 Eylül 2018 Cumartesi günü Resmi Gazetede yayımlanmıştı. Bu kez, yaşanan pandemi ve krizin etkisiyle şirketlerin mali tablolarında yaşanan olumsuzluklar dikkate alınarak, Ticaret Bakanlığı tarafından, anılan Tebliğde değişiklik yapan ve şirketlerin mali tablolarındaki bozulmalar nedeniyle sermaye kayıpları ve/veya borca batık sayılma durumlarını önleyici düzenlemeler içeren **Tebliğ** 26 Aralık 2020 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Konuya ilişkin olarak aşağıda açıklamaları yapılan anılan düzenlemeler **anonim şirketler** için geçerli olduğu kadar **limited** ve **sermayesi paylara bölünmüş komandit** şirketler için de geçerlidir. Dolayısıyla, aşağıda yapılan açıklamalarda geçen “**yönetim organı**” ifadesi anonim şirketlerde **yönetim kurulunu**, limited şirketlerde **müdür** veya **müdürler kurulunu**, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde **yöneticiyi** veya **yöneticileri** ifade etmektedir.

1- Sermayenin Kaybı:

- (1) **Son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler** toplamının **en az yarısının** zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı (*ki bu; zararın, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısına eşit veya bu tutardan çok ve üçte ikisinden az olması halidir*) anlaşılırsa, yönetim organı, genel kurulu hemen toplantıya çağırır ve şirketin mali durumundaki kötüleşmeyi ortadan kaldırmak veya en azından etkilerini hafifletmek amacıyla, uygun gördüğü sermayenin tamamlanması, sermaye artırımı, bazı üretim birimlerinin veya bölümlerinin kapatılması ya da küçültülmesi, iştiraklerin satışı, pazarlama sisteminin değiştirilmesi gibi iyileştirici önlemleri alternatifli ve karşılaştırmalı olarak aynı genel kurula sunar ve açıklar.

Genel kurul, sunulan iyileştirici önlemleri aynen kabul edebileceği gibi değiştirerek de kabul edebilir ya da sunulan önlemler dışında başka bir önlemin uygulanmasına karar verebilir.

- (2) **Son yıllık bilanço**ya göre, **sermaye ile kanuni yedek akçeler** toplamının **üçte ikisinin** zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı (*ki bu; zararın, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisine eşit veya bu tutardan çok olması halidir*) anlaşıldığı takdirde, yönetim organı genel kurulu derhâl toplantıya çağırır.

Toplantıya çağrılan genel kurul;

- a) **Sermayenin kalan tutarı ile yetinilmesine** ve Kanunun 473 ilâ 475 inci maddelerine göre **sermaye azaltımı** yapılmasına (*ki bu durumda, sermaye ve*

kanuni yedek akçeler toplamının en az yarısının özvarlık içerisinde korunması şartıyla, sermaye asgari sermaye tutarına kadar indirilebilir),

b) Sermayenin **tamamlanmasına**,

c) Sermayenin **artırılmasına**,

karar verebilir.

Sermayenin kalan tutarı ile yetinilmesine ve **sermaye azaltımına** karar verildiği takdirde, yapılacak sermaye azaltımında yönetim organı, alacaklıları çağdırmaktan ve bunların haklarının ödenmesinden veya teminat altına alınmasından vazgeçebilir.

Sermayenin tamamlanması, bilânço açıklarının ortakların tamamı veya bazı ortaklar tarafından kapatılmasıdır. Kanuni yedek akçelerin yitirilen kısımlarının tamamlanmasına gerek yoktur. Sermayenin tamamlanmasına karar verilmesi halinde her ortak zarar sebebiyle karşılıksız kalan tutarı kapatacak miktarda parayı vermekle yükümlüdür. Her ortak, payı oranında tamamlamaya katılabilir ve **verdiğini geri alamaz**. Bu yükümlülük, sermaye konulması veya borç verilmesi niteliğinde olmayıp karşılıksızdır. Ayrıca **yapılan ödemeler, gelecekte yapılacak sermaye artırımına mahsuben bir avans olarak nitelendirilmez**.

Sermayenin tamamlanmasında, anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler bakımından Kanunun 421 inci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi, limited şirketler bakımından ise 603 ve devamı maddeleri uygulanır. Sermayenin tamamlanamaması, bazı ortakların kendi istekleriyle tamamlama yapmasına engel oluşturmaz. Başka bir deyişle; bazı ortaklar tamamlama paylarını ödemezlerse, başka bir ortak onun payını ödeyebilir.

Bilanço zararlarının kapatılması için getirilen yükümlülükler uyarınca yapılan bu ödemeler "Öz Kaynaklar" içerisinde **Sermaye Tamamlama Fonu** hesabında toplanır ve takip edilir. Sermaye tamamlama fonu yalnızca **zararların mahsup edilmesi** suretiyle kullanılabilir.

Halka açık anonim şirketler için sermaye piyasası mevzuatı hükümleri saklı kalmak kaydıyla, Genel Kurul tarafından **sermaye artırımına** karar verilmesi halinde;

- Sermayenin zarar sonucu ortaya çıkan kayıp kadar azaltılması ile birlikte eş zamanlı olarak istenilen tutarda artırımına karar verilebilir ki bu durumda, **anonim şirketlerde artırılan sermayenin en az dörtte birinin tescilden önce, gerisinin de şirketin tescilini izleyen yirmi dört ay içinde ödenmesi şarttır. (Limited şirketlerde ise artırılan nakit sermaye taahhüdünün şirketin tescilini izleyen yirmi dört ay içinde ödenmesi gerekir.)**

- Sermayenin zarar sonucu ortaya çıkan kayıp kadar azaltılması yoluna gidilmeden sermaye artırımına karar verilebilir ki bu durumda, **tescil edilecek sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının en az yarısının özvarlık içerisinde korunmasını sağlayacak tutarın** sermaye artırımının tescilinden önce ödenmesi zorunludur.

- **Bedelleri tamamen ödenmek suretiyle**, sermayenin istenilen düzeyde artırılmasına ve daha sonra azaltılmasına karar verilebilir. Bu şekilde gerçekleştirilecek işlemler sonucunda, tescil edilecek sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının en az yarısının özvarlık içinde korunması zorunludur.

Sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kalması halinde genel kurulun, yukarıda belirtilen tedbirlerden birine karar vermemesi halinde şirket kendiliğinden sona erer. Bu şekilde sona eren şirketin **tasfiye** işlemleri, Kanunun 536 ncı ve devamı maddelerine göre yürütülür.

2- Sermaye ile Kanuni Yedek Akçeler Toplamının Tamamının Karşılıksız Kalması- Borca Batık Olma Durumu:

Borca batık olma durumu, **şirketin aktiflerinin borçlarını karşılayamaması** halidir.

Borca batık durumda olmanın işaretleri, yıllık ve ara dönem finansal tablolardan, denetime tabi şirketlerde denetim raporlarından, erken teşhis komitesinin raporlarından, yönetim organının belirlemelerinden ortaya çıkabilir.

Şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim organı, **aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço** çıkartır. Yönetim organı, çıkarılan ara bilanço üzerinden aktiflerin şirket alacaklarını karşılamaya yetmediğine karar vermesi ve yukarıda, sermayenin üçte ikisinin yitirilmesiyle ilgili bölümde belirtilen tedbirleri almaması halinde, şirketin **iflası için** şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine başvurur.

Türk Ticaret Kanununun 377. maddesinde “**Konkordato**” başlığı altında yer alan düzenlemede; yönetim kurulu veya herhangi bir alacaklının, 376 ncı maddenin üçüncü fıkrası uyarınca yapacağı iflâs talebiyle birlikte veya bu kapsamda yapılan iflâs yargılaması sırasında 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 285 inci ve devamı maddeleri uyarınca **konkordato** da talep edebilecekleri hüküm altına alınmıştır.

3- Esas Alınacak Finansal Tablolar:

Şirketlerin sermaye kaybı veya borca batık olma durumları, Kanunun 88 inci maddesine göre hazırlanacak finansal tablolar esas alınarak belirlenir. Başka bir deyişle; bağımsız denetim kapsamında olan şirketlerde, bu kapsamda, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre hazırlanmış mali tablolar, bağımsız denetim kapsamında olmayan şirketlerde ise, Vergi Kanunları ve Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği düzenlemelerine göre hazırlanmış mali tablolar esas alınır. Finansal

tabloların düzenlenmesinde ihtiyari olarak Türkiye Muhasebe Standartlarının uygulanmasının tercih edilmesi halinde, bahsi geçen durum bu şekilde hazırlanan finansal tablolar üzerinden değerlendirilir.

4- Sermaye Kaybı veya Borca Batıklık Hesaplamalarında Kur Farklarının ve Bazı Giderlerin Durumu:

Bilindiği üzere, 2018 yılında Ülkemizde yaşanan krizin etkisiyle döviz kurlarında yaşanan ani ve yüksek orandaki artışlar dövizle borçlanmış şirketlerde gerek vergi kanunlarındaki düzenlemeler gerekse bağımsız denetim kapsamında esas alınan muhasebe standartları uyarınca kur farkı nedeniyle önemli zararlar ortaya çıkarmıştı. Bu durumda, sermayede önemli kayıplar ya da borca batık olma söz konusu olabilecekti. Bu soruna çözüm amacıyla, Anılan ilk Tebliğde geçici bir düzenleme yapılmış ve **1/1/2023 tarihine kadar**, Kanununun 376 ncı maddesi kapsamında sermaye kaybı veya borca batık olma durumuna ilişkin yapılan hesaplamalarda, **henüz ifa edilmemiş yabancı para cinsi yükümlülüklerden doğan kur farkı zararlarının** dikkate alınmayabileceği belirtilmişti. Bu kapsamda örneğin; yabancı para ile alınan kredilerin henüz ödenmemiş kısımlarına ilişkin yapılan değerlendirme sonucu kayıtlara alınmış kur farkları, sermaye kaybının ya da borca batıklığın hesabında dikkate alınmayacak, sadece ödenmiş kısımlara ilişkin kur farkları dikkate alınabilecektir.

İlk Tebliğin anılan maddesine 26 Aralık 2020 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan İkinci Tebliğ ile **2020** ve **2021** yıllarında tahakkuk eden

- **kiralamalardan** kaynaklanan giderler,
- **amortismanlar**
- ve
- **personel giderlerinin**

toplamının yarısının dikkate alınmayabileceği ifadeleri eklenmiştir. Dolayısıyla, 2020 ve 2021 yıllarında yukarıda sayılan her 3 giderlere ilişkin **toplam tutarın yarısı** Kanununun 376 ncı maddesi kapsamında sermaye kaybı veya borca batık olma durumuna ilişkin yapılan hesaplamalarda dikkate alınmayabilecektir.

Öte yandan bu düzenlemeler, henüz ifa edilmemiş yabancı para cinsinden doğan kur farklarının ya da kira giderlerinin amortismanların ve personel giderlerinin yarılarının defter kayıtlarına alınmayacağı ve hazırlanan mali tablolarda gösterilmeyeceği anlamına gelmemektedir. Anılan tutarların tamamı Vergi Kanunlarına göre tutulmakta olan defterlerde kayda alınacak ve Mali Tablolarda gösterilecektir. Keza, anılan tutarlar Türkiye Muhasebe Standartlarına göre hazırlanan finansal tablolarda da yer alacaktır. **Dolayısıyla**, yukarıda açıklanan, sermaye kaybı veya borca batıklık kapsamında hazırlanacak finansal tablolarda bir değişiklik yapılmayacak, **ancak** yapılacak hesaplamalara ilişkin olarak, bu durum, bilgi mahiyetinde **dipnotlarda gösterilecektir.**